

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek

s a lap bevezését illető minden tárgyak a kiadó-hivataltól (Első magyar egye- sületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők.

Bérmentelen levelek el nem fo- gadtatnak.

Előfizetési ár:

egyet évre 20 frt., félévre 10 frt., ne- gyedévre 5 frt.

Belvitel díj: 6-hasábos petit-sor 3 kr., helygaj minden bevitelért 30 kr.

A „nyilt-tör”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

T. Olvasóinkhoz!

Az új évfolyam közeledvén felhívjuk a t. olvasó közönséget lapunk további pártolására. Az előfizetési ár maradjon a régi. Együttal szíves tisztelettel kérem az új t. előfizetőinket, kik lapunkra hátrálékban vannak, hogy az új évfolyam összegét szerkesztőségünkhez minél előbb beküldeni ne terheltesse őket.

Előfizetési feltételek

Egész évre	20 ft. — kr.
Félévre	10 " — "
Negyedévre	5 " — "
Egy hónapra	1 " 70 "

A „Függ. Lapok” kiadó-hivatala, 3 korona utca 18. szám.

Pest, június 16.

Mióta journalistikával foglalkozunk, mindig igyekeztünk kerülni szorosabb theologiai discussiókat, már csak azon egyszerű indokból is, mivel napi lap, hírmérítő szakcikkeket meg nem bírja, de más részt az olvasó közönség világi tagjai iránt viseltetünk annyi figyelemmel, hogy könnyen érthető, s abstractio mélyeségeitől ment, concret világba helyeztet eszméikkel szolgáljunk elméjüknek, még az egyházi tudományokba vágó kérdéseknél is.

Nem örömet mondunk le az acco- modatio e teréről ma sem, jól lehet a tárgy, melyet $\ddot{u}$ r „Eszmetisztázás”-ból, jelen soraink tartalmául választásnak, theologiai speculatioira igen alkalmas.

Lapunk egyik száma, a bécsi új vallási törvényekről szóló, biztatólag hangsúlyozta a catholicismuskat Ausztriában az új helyzet által nyert azon szabadságot is, melyet a catholicismus mindenkinek szívesen megad, midőn a vallás egyenjogúság nagy elvét elfogadja.

A négy utóbbi szó lett reánk nézve a mane, tekel, fares. $\ddot{u}$ r, sietvén azt az „Id. Tanuja” olvasói számára theologice kamatoztatni, egy böles jegyzetben, borzasztó tudományos apparattussal, következő anathemat sujt titulusokra:

„Mely (t. i. a vallás egyenjogúság) a tévelyt az igazsággal egy színvonalra helyezi, s azért a kath. dogmatica és józan ész, s legújabbban a syllabus által is kárthatatva lön.” („Id. Tan.” jun. 11. szám a 3-dik jegyzet alul.)

Az általános műveltség mai álláspontja mellett, annyi ismeretet joggal követelhetünk minden iró-embertől, hogy a legközönségesebb szavak értelmét, s az értelmezés primitív törvényeit tudja.

Elvárhatta volna tehát az „Idők Tan.” t. olvasó közönsége is, hogy $\ddot{u}$ r, a „vallás egyenjogúság” fogalmával teljesen tisztában legyen, mielőtt jegyzetében oly dolgokat megro, melyeket a dogmatika és józan ész nem hogy kárthatatnának, sőt inkább eszes distinctióval, mint a jelen polgári társadalom szükséges elvét, támogatnak és hirdetnek, s hogy a Syllabus sokkal józanasabb volt az egyház traditionalis tanai iránt, sem hogy kárthatatott volna oly elvet, mely az egyházé volt mindenkor.

Értsünk szót. A „vallás egyenjogúság” fogalmában, az egyház tudósok két különböző értelmet találnak: polgári egyenjogúságot, és theologiai egyenjogúságot.

Természetes, hogy az osztrák egyházak közötti állása, és viszonyairól beszélvén szönyegen forgó cikkekünkben logice is, csak és egyedül a polgári egyenjogúságot értettük.

Mit értünk pedig mai napság a polgári vallás egyenjogúság fogalma alatt, — mely egyenlő és aequivalens terminus a polgári tolerantiával?

E kérdésre, oly tekintélyek feleltek, juttottak a kath. világ lelkiismerete elé, kikben a hit szentsége a tudomány magaslataival vetelkedett. Idézünk egy-kettőt.

„A katolikus, ki védi a vallászsabadságot, mely nem egyéb, mint a lelkiismeret szabadságának gyakorlati és társadalmi alkalmazása, nem fog azzal gyanúsítani, mintha ama nevétséges és vétkes tant akarná vallani, vagy védelmezni, hogy minden vallás egyenlő igaz és jó magában, vagy hogy a lelkiismeretet nem kötelezi a papi tekintély. Részemről nyilvánítom, hogy én a vallászsabadság elvét, valamint e szavakat: hitszabadság, lelkiismeret szabadság, polgári türelem, melyek annak aequivalensei, ugyanazon értelemben veszem, mint a püspökök a szent székek közösen.”

„Elfogadom tehát, ama méltán szentesített különböztetést a dogmatikai türelmetlenség és polgári türelem között, melyek egyikére az örök igazságnak, másikára az új társadalomnak szüksége van.” Ezek Montalembert grófnak Malinesben 1863-ban mondott szavai.

„Két (vagy több) hiten levő ország, egy ugyanazon pálcza alatt levén, a katolikus országnak meg kell-e tagadnia a türelmet a másiktól, mely azt a viszonyosság ajánlása mellett kívánja? ez nagy és igen nagy problema” mondja de Maistre.

„Azt hisszük, hogy a polgári lag minden vallásnak megadott korlátlan szabadság több hasznot nyújt ma az igaz egyháznak, mint a pártfogás, mely csak gyűlöletes kiváltságnak tekinteték” írta Parisis arrasi püspök.

„Lelkiismereti szabadság, a csecsemő egyház e kiáltása, kiáltása lett az emberi ségnek. E szabadságot az egyház csak azon módon akarja, mint az jelenleg az emberi észben föllállitva van azaz mindenkinek egyenlő szabadságot.” Ezeket írta Salinis érsek 1848-ban.

Miután pedig világos, hogy a vallás egyenjogúság polgárilag, azaz politikailag egyebet nem jelent, mint azt, hogy: a politikai jogok gyakorlata semmi vallásfelekezettől nem függ; a polgári türelem, mely a társas együttélés alapja, a legelső egyházi celebritások által védelemre talált.

Kettele e kérdés fölött lapokat irt egyik igen hasznos könyvében: „Freiheit, Auctoritet, Kirche.”

A magyar fordítás 113-lapján ezeket olvassuk:

„Ott, hol a polgári törvények más vallás felekezeteket elismernek, a kath. fejedelem azok jogainak teljes védelmével tartozik.”

„Ezen értelemben a német birodalomban, szintugy hazánkban is, a kath. egyház mellett teljes joggal állanak fön a törvényben elismert reformatus és evangelikus hitfelekezetek; és a fejedelem irányunkban jogszerű fennállással tartozik.”

Miután pedig joggal föl kell tennünk, hogy az idézett fópásztorok óvakodtak jelen nyilatkozataikban oly tételeket állítani, melyek $\ddot{u}$ r szerint „a tévelyt az igazsággal egy színvonalra helyezik, s azért a kath. dogmatika és józan ész” által kárthatatnak; bármilyen szívesen hajtának magunkat $\ddot{u}$ r kétes tekintélye alá, „a kath. dogmatika és józan ész” is tiltja, hogy más alapra helyezkedjünk, mint a melyet jelen kérdésben az érintett püspökök kijelöltek.

De bezzeg hátra van még a feketeleves.

Mit szól mind erre a „Syllabus” a legfelsőbb csalhatlan egyház tekintélynek, az egyes püspöki vélemények fölöött döntő hatályu szözata?

$\ddot{u}$ r azt mondja, hogy a vallás egyenjogúság elvét „a Syllabus kárthatatja.”

Mielőtt ily merész vádval terhelnénk, az amugy is oly sok gancs és rágalommal illetett Syllabust, talán okosabb lett volna, illetékes commentárokhöz fordulni, tanácsot kérendő a tárgy helyes értelme felől.

gyek közül $\ddot{u}$ r akjai által küldetik a gondoskodáshoz szokott szellemek elé.

Tudtunkkal a Syllabusnak mind ekkorig leghitelesebb és legtekintélyesebb commentatora Dupanloup püspök.

A czáfiratban, melyet e dicső főpap a Syllabus ellenéhez intézett, a VI fejezet a Syllabus azon tételét fejtegeti és értelmezi, mely a cultusok szabadságáról, a vallási türelemről, tehát egy-szersmind a vallási egyenjogúságról szól.

Eszmézt átvesszük, megdönthetlen érvül $\ddot{u}$ r ferde, és az egyház által soha el nem fogadott állítása ellen. „Sziükséges-e századszor ismételni — írja Dupanloup, hogy a pápa a vallási indifferentismust kárthatatja, vagy is a vallás dolgáiban való közönbösséget. . . S visszavetni ez oktanal indifferentismust annyi-e, mint elvetni a személyek iránti türelmet, a cultusok polgári szabadságát? Ezt senki sem mondotta, minden theologus az ellenkezőt állítja.”

„Valóban a pápa soha sem kárthatatott azon kormányokat, melyeknek az volt meggyőződésük, hogy a kor ugy kívánja, miszerint alkotmányaikba beiktassák e türelmet, e szabadságot.”

„Kárthatatni a vallási indifferentismust nem annyi, mint kárthatatni a cultusok politikai szabadságát.”

Talán ennyi tekintély szava elég lesz megczáfolására $\ddot{u}$ r azon nagyhangu eszméjének, hogy: a vallás egyenjogúságot a kath. dogmatika és józan ész, s legújabbban a Syllabus is kárthatatja. Igen a dogmatikai egyenjogúságot. De arról senk sem beszél. Qui bene distinguit, bene docet.

Földadónk.

A letelt tizenhét évnek destructiv irányával még soká fog kelleni küzdenünk. Minden, a mi történt felülről, csak visszahatást szült alulról, követhetőleg mindent akadályozni, sikerét lehetetleníteni hazafi kötelesség lön. A passivitásnak oltart emeltünk, keleties lustaságunk a hazafiság dicsőségében jelenék meg, s mi kelle nekünk több? Van-e nép Európában, mely e részben kifoghatna rajtunk?

Hol a föld kormány adatakat keresett, ott mindenütt félrevezetteték, hol vilárosságot kerestek, ott viribus unitis csináltak sötétséget.

Mindenek ugy kelle történni, s másképp nem lehetett.

De ne hiddjük, hogy ennek bündija ne legyen, mit meg fizetni kell, melyet annál tovább hordozunk, minél tovább engedjük a multak következményeit fennállni s nem erőködünk a dolgok új rendét új alapokon helyreállítani.

Egy nemzet nem fordul egy napon át sarkán. Lassan megy át bizonyos kényszerűségek elfogadásába s idő kell, míg ellenkező utra tereltek.

Most azonban más idők vannak. Urai lettünk sorsunknak. Rendezni kell házunkat s háztartásunkat. Megterhelt gazdaságot bonyolult állapotban vetünk át.

Hogy segíthessünk önmagunk baján, első s legszükségesebb ismerni a bajt s annak okait, azaz világosan látni. Ma tehát jelszavunknak, ellenkezőleg mint eddig, ennek kell lenni: világosság minden áron.

Ma még mindenben a mult idő mesterségesen tévedésre vezetett adatainak alapján állunk s erre vagyunk kénytelenek építeni.

Kívánhatunk e annyi magasztos hazafiságot népünkötől, hogy saját kormányunk irányában közreműködjenek a mesterséges tévedések helyrehozásán, ha azt várhatják, hogy annak fejében az a nélkül is súlyos terhelhetőség még nehezedik?

Mi látjuk a törvényhozás üdvös intenióját a terhek körül a mérték emelkedését még a kicsiségig menve is kerülnetni. A mint ezt méltányolni kell, ugy aggódunk azon, hogy ezen elv formulatiójánál nem találja el a törvényhozás azt, a mit keres, s jó akarata,

szigoru gondossága fallacziáknak esik áldozatul.

Ez sehol inkább nem fenyeget bennünket, mint a földadónál, azon adó-tételnél, mely a nemzet legnagyobb részére kihat, mely leginkább tulajgázott, mely ennélfogva legérezhetőbb s következeiseiben legkihatóbb anyagilag és erkölcsileg.

Az a lap, melyen a kormány, melyen a törvényhozás indulhat, merőben hasznavehetlen. Ha erről a kormány és törvényhozás meg akar rövid uton győződni, adassa elő magának azon összeállításokat, melyeket a néhai m. k. helytartó tanács 1862-ben a földadó átlagáról készített, melyekből, hogy többet ne mondjunk, látni fogja, hogy a castralis munkálatok folytán oly arány állott elő, miszerint Liptó és Árva annyit átlagot mutat ki mint földadót egy holdra, mint némely tiszai megye.

A dolgok ily állásában megkísértjük constatalni a helyzetet:

A pénzügyminiszter ur kijelenté a házban, miszerint még gondolatától is távol van a földadót Magyarországon emelni, minden, a mit javaslatba hozott, csekély törtszám kiegyesítése volt.

Más részről a bizottmány a pénzügyminiszter ural egyetérte, még ezt is mellőzendőnek tartotta s a csekély igazítást is kitörölte. Az elv iránt tehát tisztában vagyunk, t. i. a földadót sem a kormány, sem a törvényhozás emelni nemcsak nem akarja, sőt az ellen tiltakozik.

A kérdés már most csak attól függ: miként formuláztassék ezen elv?

Ha azt mondjuk: senki földadót fejében az eddiginél többet nem fizet — ez világosan hibás formulatio lenne, mert:

A roppant aránytalanságok mellett lehetetlen volna ezen elv alapján a kiigazítás, pedig csak ez hozhat az országra könnyebbülést.

De továbbá ezen elv alapján lehetetlen volna a megváltozott gazdasági viszonyokhoz mérve kiigazítani az adót. Például sok helyen rendezetlen határok urbírelig rendezettek, ez által a legelőkből első rendű szántóföldek alakultak s megváltozott az alap minősége, utána kelle változni az adó mértékének.

Az eddigi fizetés mértéke tehát sem egyes adózóra, sem egyes községre nem állandósítható, mert sok vidéken épen az utolsó években történtek a legnagyobb szerű változások.

De ép oly kevéssé lehet kimondani bizonyos százalékok, mint ezt a törvényjavaslat teszi.

Ha mi például azt mondjuk, a földbirtokos tisztajövedelmének 21%-jé fizeti mint földadót és hozzá 9% mint földterhelmentis pótlékok, tehát összesen 30%-ot, s ez alapon akarunk a pénzügyigazgatóságok utján kiigazításokat tenni, el vagyunk birtokosok veszve.

Szerencsénk az volt, hogy a közelebb letelt években a procentualis mérték csalódás volt és pedig javunkra. Ha valódi 30% lett volna, Isten mentesen, elpusztultunk volna.

Már kimutatni igyekeztünk, hogy castralis felvételünk igen hiányos. Hübner igen pontos összeállításai 1849-re szinte 3 millió holdal több mivelet alatti földet mutat ki Magyarországon, mint a castralis felmérések. A tisztajövedelem is Hübner után 150 milliót tett, míg a castralis munkálat szerencsénk csak 117½ milliót talált.

Az természetes, hogy épen ellenkezőleg áll a dolog. A miveleti holdak száma 1849-ől mostanig tetemesen szaporodott, de szaporodott a jövedelem összege is, mely ha 1849-ben 150 millió volt, most bizonyosan a tetemesen emelkedett gabnaár átlaga mellett legalább is 200 millió. S ha meggondoljuk, hogy kivitelünk ez idén könnyen 90 milliót tett, elhiszi mindenki, hogy a valóságos tisztajövedelem átlaga lehet 200 millió, mert a kivitel kis részét képezi a kivitel összege.

Ha már most 30% kell fizetnünk, és ezen szerencsénk illuzorius bási-son akarja a pénzügyi felügyelőség kiigazítani az országban a földadót, be-

kell szednie 60 milliót, holott, mint kimutattuk, 1865-ben annak legnagyobb összege 25 millió volt, azaz a valóságos 200 milliót tehető tisztajövedelemnek 12½%-je és nem több.

Mi ebben csak azon veszeljre akarunk figyelmeztetni a törvényhozást, mi az országot fenyegeti, ha illuzorius alapokon bizonyos százalékokat kimond, s a kiigazítást a pénzügyi közegekre bizza. Akaratja ellen, sőt kimondott elve ellen meg többszörözi földadónkat okvetlenül, mely csak az által volt még annyira is viselhető, mert illuzorius 30% volt, de tényleg ezt meg sem közelítette.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

Elnöleges ismertetés a képviselőház jun. 16-ki üléséből.

A képviselőház mai ülésében Nyáry Pál fájdalom érzetének ad kifejezést a szerb fejedelemlnek orozva lett meggyilkoltatása felett és indítványozza, hogy mint Magyarországi szomszédja, hű barátja iránt intezzen a ház az ideiglenes kormányhoz részvét és szánalom iratot. (Helyeslés).

Lónyai pénzügyminiszter a miniszterelnök távollétében kijelenti, hogy a kormány gondoskodott arról, hogy képviselője jelen legyen a szerb fejedelem temetésén és kifejeze a mély részvétet.

Elnök fölhívja a házat, hogy részvétének ünnepélyes nyilvánítását fejezze ki felállításával, mely felhívásnak a ház, Babes Vince kivételével eleget tett.

Gorove miniszter a bajor kormánnyal kötött vámútlelet terjesztő elő, mely ki fog nyomtatni és annak idejében tárgyalatni.

Csiky Sándor a demokrata körök feloszlata tárgyában tett interpellatióra nyert válaszra ma jelenti ki egy hosszabb beszédében, hogy azzal nincs megyugtattva, és határozati javaslatot nyújt be, melyben, ha jól értettük, kikívánja mondatni, hogy tekintve, miszerint a miniszter az alkotmányosságból folyó társulati szabadságot a demokrata körök feloszlataival megsértette, tekintve, hogy fegyveres erővel a magyar államélet ellen támadólag lépett fel, mondja ki a ház, hogy a társulati szabadságot meg nem szoríthatja a miniszterium és az alapszabályok felterjesztését nem kívánhatja.

Fölolvastattott még a 10-es bizottságnak a Román és Böszörményi lapszerkesztők ellen a közzvaló által kért vizsgálat indithatása tárgyában készített jelentése, melyben az engedélyt a vizsgálatra megadati véleményezi. Vájon a kérdések cikkek kinyomtatásának-e? hosszabb vitára adott alkalmat, mely most is élönkön folyik.

A képviselőház jogügyi bizottságának munkálata.

Törvényjavaslat a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában.

Negyedik czím. A bizonyításról.

(Folytatás.)

A tárgyalás az okirat közösségének kérdésére nézve a 144. §. szabályaihoz képest külön jogszövegyben történni, a bíró pedig végzésileg határoz: és ha az okiratot közösen mondató ki, legfeljebb 15 napig terjedhető határnapot rendel a végett, hogy az okirat birtokosa vagy közölje az okiratot az ellenféllel, vagy eskütt tegyen arra, hogy az okiratot nem bírja, se szándékosan meg nem semmisítette vagy birtokából ki nem adta, se nem tudja, hogy az hol létezik. Ha se az okiratot nem közzölne, se ezen eskütt le nem tenné: az okiratnak a követelő fél által állított tartalma bebizonyítottnak tekintetik.

Ezen végzés ellen mindkét fél élhet felebbezzéssel, s jogérvényes határozatoztatig a folyó tárgyalása függőben hagyandó.

189. §. Ha valamelyik fél által bizonyítéknál használt okirat eredetije egy harmadik személy birtokában van, s az ellenfél annak felmutatását kérte: az okiratra hivatkozó fél, ha az okirat birtokosától barátságos uton meg nem szerezhetné az eredetit, ennek megszerzését szavatossági per utján eszközölheti.

IV. Fejezet. Tanuk.

190. §. Két tanuk egybehangzó vallomása olyan tény iránt, melynek együtt jelen voltak, teljes bizonyító erővel bír; szükséges azonban, hogy a tanuk kifogáson kívüliek, vallomásaik pedig saját közvetlen tudomásukon alapulók, világosak és határozottak legyenek.

191. §. Személyek, kik éltök tizenegyedik évét még be nem töltötték; továbbá, a kik elméleti vagy testi fogyatkozásánál fogva a valóságot bizonyosan meg nem tud-

T Ö Z S D E

Table with multiple columns: Pesti áru- és értéktőzsde, Magyar értékpapírok árkelete, Bécsi börze, Részvények, Elsőbbségi kötvények. Includes sub-tables for Gabna-árak, Záloglevelek, Államadósság, Sorsjegyek, and various stock prices.

HIRDETÉSEK.

Large advertisement for 'SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ-GŐZÖSÖK' (Person Transporting Steamships) by Dunagőzhaj-társ. Includes a steamship illustration, contact information for 'Első és kir. szab.' and 'A Dunaán', and details about routes and schedules.

Advertisement for 'ERŐSÍTŐ-ITAL' (Strengthening Drink) by 'VARGA LAJOS'. Features a central illustration of a bottle and text describing the drink's benefits for health and vitality.

Advertisement for 'SELTENHOFER FRIGYES' (Seltenhofer Frigyes) fire extinguishers. Includes an illustration of a fire engine and text describing the product's effectiveness and availability in Sopron.

Vertical text on the right edge of the page, including 'Első és kir. szab.', 'A Dunaán', and 'Főiroda'. Contains various notices and contact information.